

Lag och Rätt åk 7, samhällskunskap

Vi ska under några veckor arbeta med rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet. Hur normuppfattning och lagstiftning påverkar varandra. Kriminalitet, våld och organiserad brottslighet. Kriminalvårdens uppgifter och brottsoffers situation.

Centralt innehåll: Ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, till exempel av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning.

Rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet. Hur normuppfattning och lagstiftning påverkar varandra. Kriminalitet, våld och organiserad brottslighet. Kriminalvårdens uppgifter och brottsoffers situation.

Undervisningen

Häfte med tillhörande begrepp

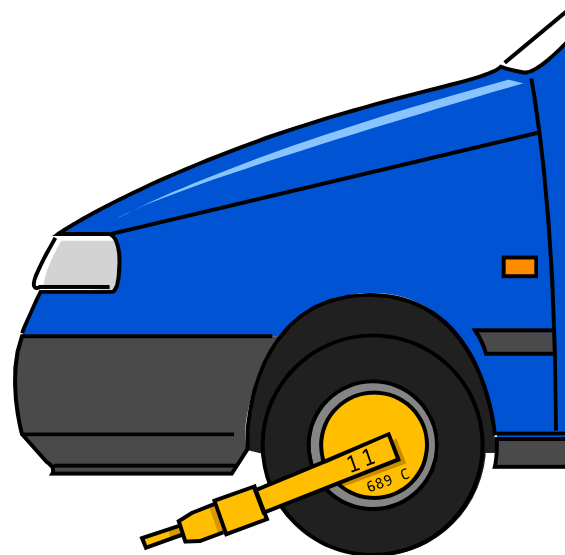
Filmer

www.brottrummet.se

Muntliga genomgångar

Fördjupningsuppgift om att se samhällsfrågor ur olika perspektiv

Vi kommer att ha ett faktaprov och en fördjupningsuppgift.

Centrala begrepp att kunna till provet:

Regler –	En regel är saker man får och inte får göra. Såsom att du inte får tackla någon på fotbollsmatchen eller att du inte får ha keps på dig i klassrummet.
Normer -	Normer är oskrivna regler. Såsom att man ska resa på sig på bussen för att lämna platsen till en äldre person eller att man inte ska ljuga.
Lagar –	Lagar är bestämda av riksdagen och det är straffbart att bryta mot dem. Såsom att man inte får råna eller misshandla någon.
Rättsstat –	Sverige är en rättsstat och det betyder att alla är lika inför lagen och att alla som har blivit dömda har rätt till att få sin dom prövad i en domstol.
Juridik –	Juridik är läran om lagarna och hur de ska följas.
Straffmyndig –	När man fyller 15 år blir man straffmyndig och det innebär att du kan dömas för de brott du begår. Om du är under 15 år kan du inte dömas för de brott du har begått utan istället kopplas de sociala myndigheterna in.
Brottsoffer –	Personen som har råkat ut för ett brott är ett brottsoffer.
Åtalad –	Personen som är misstänkt för ett brott är den åtalade.
Förundersökning –	Förundersökning är det första steget i en utredning. Oftast börjar polisen med att förhöra personer och att samla bevis.
Förhör –	Polisen ”intervjuar” personer angående brottet.
Husrannsakan –	Polisen genomsöker en misstänkts bostad i jakt på bevis.
Anhållen –	Om en polis har gripit en person kontaktar de en åklagare som får anhålla den gripna. Det betyder att man frihetsberövar personen under ca tre dagar. Under den tiden letar polisen efter bevis som kan knyta den anhållna till brottet som begåtts.
Häktad –	När en person varit anhållen och om det finns tillräckligt med bevis går åklagaren till en domstol där det beslutas om en person ska häktas. Om man blir häktad blir man frihetsberövad i högst 14 dagar. När de 14 dagarna har gått kan man gå till en domstol om omhäkta en person.
Rättegång –	En rättegång är när ett brottsmål hamnar i tingsrätten och det ska tas reda på om den anklagade är skyldig eller inte.

Nämndeman –	En nämndeman arbetar i tingsrätten tillsammans med en domare. För att bli nämndeman måste du vara över 18 år och svensk medborgare. Tillsammans med domare dömer de tre nämndemännen i tingsrätten.
Målsägande –	I rätten kallas brottsoffret för målsägande.
Advokat –	Advokat är den jurist som arbetar för den åtalade.
Åklagare –	Åklagaren arbetar för målsägande och är den som ska ta fram bevis för att den åtalade ska bli dömd.
Tilltalad –	Den person som är anklagad för brottet kallas för tilltalad.
Vittne –	Vittne är en person som känner till saker som är viktiga för rättegången.
Mened –	Om man ljuger i rätten kallas det för mened och det är olagligt.
Tingsrätten –	Först hamnar alla mål i tingsrätten.
Hovrätten –	Om den tilltalade överklagar sin dom prövas fallet igen i hovrätten.
Högsta domstolen –	Högsta domstolen finns i Stockholm och om en dom överklagas från hovrätten hamnar ärendet hos Högsta domstolen.
Påföljd –	Ett annat ord för straff.
Penningböter –	Om man döms till penningböter innebär det att man får en fast summa som ska betalas. Penningböter kan man dömas till direkt av polisen, tex vid fortkörning.
Dagsböter –	Om man döms till dagsböter döms man till ett X antal dagar då man får betala sin dagsinkomst. Denna böter varierar alltså beroende på hur hög lön man har. Dagsböter döms man till av en domstol.
Villkorlig dom –	Villkorlig dom innebär att den dömda hamnar i straffregistret, men att man inte blir dömd till böter eller fängelse. Men om den dömda begår ett nytt brott inom två år kommer domstolen att räkna in det första brottet i straffet.
Skyddstillsyn –	Skyddstillsyn innebär att den dömda inte blir dömd till fängelse utan hen kan röra sig fritt i samhället men hen är övervakad av en övervakare som hen måste träffa med jämna mellanrum. Om ett nytt brott begås under tiden personen är dömd till skyddstillsyn får personen fängelse.
Samhällstjänst –	Samhällstjänst innebär att den dömda får jobba av sitt straff. Det kan vara att rensa ogräs i parken eller att plocka skräp. Den dömda får ingen lön för sitt arbete.

Livstids fängelse –

Det är en dom som innebär att den dömda blir dömd till minst 18 års fängelse.

Kriminalvården –

Kriminalvården är den myndighet som har hand om fängelser och övervakning av de personer som är dömda till skyddstillsyn.

Intern –

Intern kallas de personer som sitter i fängelse för.

Kunskapskrav

	F	E	C	A
Rättsliga samhällsstrukturer		Du kan undersöka och beskriva hur rättsliga strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar. Du beskriver hur samhällsstrukturerna hänger ihop med varandra på ett enkelt sätt.	Du kan undersöka och beskriva hur rättsliga strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar. Du beskriver hur samhällsstrukturerna hänger ihop med varandra på ett utvecklat sätt.	Du kan undersöka och beskriva hur rättsliga strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar. Du beskriver hur samhällsstrukturerna hänger ihop med varandra på ett välutvecklat sätt.
Begrepp		Du kan använda begrepp på ett ganska bra sätt när du beskriver hur olika samhällsstrukturer hänger ihop med varandra.	Du kan använda begrepp på ett bra sätt när du beskriver hur olika samhällsstrukturer hänger ihop med varandra.	Du kan använda begrepp på ett mycket bra sätt när du beskriver hur olika samhällsstrukturer hänger ihop med varandra.
Hur människor påverkas av brott		Du kan diskutera på ett enkelt sätt hur människor och samhälle påverkar varandra. Du beskriver hur ett brott har betydelse för hur människor har möjlighet att påverka sitt och andras liv. Du skriver hur de sakerna hänger ihop med varandra på ett enkelt sätt.	Du kan diskutera på ett utvecklat sätt hur människor och samhälle påverkar varandra. Du beskriver hur ett brott har betydelse för hur människor har möjlighet att påverka sitt och andras liv. Du skriver hur de sakerna hänger ihop med varandra på ett utvecklat sätt.	Du kan diskutera på ett välutvecklat sätt hur människor och samhälle påverkar varandra. Du beskriver hur ett brott har betydelse för hur människor har möjlighet att påverka sitt och andras liv. Du skriver hur de sakerna hänger ihop med varandra på ett välutvecklat sätt.
Olika perspektiv		Du kan diskutera på ett enkelt sätt hur olika människor påverkas av ett brott. Du byter mellan olika perspektiv på ett ganska bra sätt.	Du kan diskutera på ett utvecklat sätt hur olika människor påverkas av ett brott. Du byter mellan olika perspektiv på ett bra sätt.	Du kan diskutera på ett välutvecklat sätt hur olika människor påverkas av ett brott. Du byter mellan olika perspektiv på ett mycket bra sätt.
Källor		Du kan använda olika källor på ett ganska bra sätt för att söka information om samhället. Du diskuterar på ett enkelt sätt om informationen och källorna är pålitliga.	Du kan använda olika källor på ett bra sätt för att söka information om samhället. Du diskuterar på ett utvecklat sätt om informationen och källorna är pålitliga.	Du kan använda olika källor på ett mycket bra sätt för att söka information om samhället. Du diskuterar på ett välutvecklat sätt om informationen och källorna är pålitliga.

Lag och rätt

För att det skall vara lättare att leda tillsammans i ett samhälle har vi olika regler som säger vad du får och inte får göra. I Sverige har vi kommit överens om olika lagar som har samma funktion som regler och du bryter mot dessa lagar kan du bli straffad. Sverige är en rättsstat vilket betyder att du inte kan bli straffad för brott som inte finns och att lagen är lika för alla. Det är riksdagen som stiftar våra lagar.

Ibland ändras människors uppfattning om vad som är rätt och fel. Det kan leda till att lagar ändras. Ett exempel på detta är att barnaga förr var tillåtet men olagligt idag.

Det är svårt att ge ett enkelt svar på varför någon blir en brottsling. Många saker spelar in som arv och miljö, socioekonomi, alkohol och våld i hemmet. Den grupp i samhället som begår flest brott är ungdomar i åldern 15 – 20 år. De vanligaste brotten är snatteri, stöld och rån samt skadegörelse. När ungdomar kommer i 20-års åldern avtar brottsligheten.

Polisen är de som har i uppdrag att se till så att människor är trygga och förebygger brott. När ett brott har begåtts startar en förundersökning. Polisen förhör vittnen och misstänkta och samlar in bevis. Om det finns tillräckligt med bevis mot en misstänkt väcker en åklagare åtal. En åklagare är jurist och har studerat svensk lag och rätt.

Polisen får gripa en person och hålla den inlåst. Detta kallas för att vara anhållen. Om det finns tillräckligt med bevis kan man bli häktad och därmed inlåst i upp till 14 dagar.

Straffskalan kan delas upp i ringa och grovt. Ett ringa brott straffas inte lika hårt som ett grovt brott.

Det finns tre olika domstolar i Sverige – tingsrätten, hovrätten och Högsta domstolen. Domstolen bestämmer om det finns tillräckligt med bevis för att döma en person. De bestämmer också vilken påföljd, vilket straff, den dömde ska få. Domar i tingsrätten kan överklagas till hovrätten. Hovrättens domar kan prövas i Högsta domstolen.

I Sverige kan man dömas till böter, villkorlig dom, skyddstillsyn eller fängelse. Syftet med straffet är främst att avskräcka den skyldige och andra människor till att begå brott. Påföljden ska förhoppningsvis också få brottslingen att förändra sig och inte begå brott igen.